

LARS BUKDAHL

NAVNET ER SAM, SAM VITTIGHED

Dansk skønlitteratur 2004

Den litterære opmærksomhed er så forbandet flygtig nu om stunder, at selv den mest oplagte samtale mellem og om nye bøger yderst sjældent lader sig etablere, og det er virkelig synd. Her i Nordisk Tidsskrift har vi imidlertid det privilegium, at vi kan visitere de flossede bind på den for længst forladte slagmark, der var sidste års to bogsæsoner, og gøre et ærligt forsøg på at udmåle, hvor meget bøgerne egentlig vedkom os og hinanden.

F.eks. har det slået mig, at nogle de vigtigste og/eller bedst sælgende titler beskæftigede sig med noget så gammeldags som moral og samvittighed i et både lokalt og globalt perspektiv. Det er jo sådan noget, alle de professionelt bekymrede litterære kommentatorer burde juble eller i det mindste smile over, men de er i Danmark efterhånden så hårdt spændt op på den åndssvage Bred Litteratur vs. Smal Litteratur-optik, at de ikke kan få øje på andet. Derfor er det kun Den Store Bestsellers eksempel, der tæller, og som man, for at det ikke skal være løgn, bruger til at slå de smalle bøger oveni hovedet med, fordi de rent formelt ikke er lige så ukomplicerede og traditionelle som Den Store Bestseller. Det kan man da kalde omvendt formalisme! De smalle bøger og deres forfattere er ikke så frygteligt optagede af at tale om formen, de bruger den bare, men det er de brede forfattere og deres forsvarere så sandelig, de taler ikke om andet end, hvordan den smalle form spærrer for ikke dem selv, men Læseren, som om de nogensinde har spurgt ham og hende, hvem han og hende så end er ud over selve Massen (ikke at forveksle med Madsen, Svend Åge og Viggo, se nedenfor).

De virkelige læsere, jeg selv går rundt og møder, har altid forekommet enormt nysgerrige og fordomsfrie, og det kan godt være, der ikke er så mange af dem, men til gengæld dukker de op hvor som helst, fra Gedser til Skagen! Og kan et spredt publikum egentlig være smalt!? Og kan et publikum, der står og hopper på stedet, egentlig være bredt?

Nå, nu må jeg lige dosere polemikken, her skal vi jo forestille at være højt hævet over den slags (men det er ingen heldigvis og desværre!). Den Bedste Bog i 2004 var, som allerede proklameret i sidste års præsentation, *Kirsten Hammanns* roman *Fra smørhullet*. En vaskeægte samtidsroman med mere end et enkelt blink i øjet, men også med en genuin ambition om at gennemlyse velfærdsborgerens privilegerede hverdag. Bogens korte første afsnit handler om hovedpersonen Mettes lykkelige samliv med Søren, en berømt, Jens Christian Grøndahlsk forfatter, og er skrevet i en parodisk læse let-stil. Dæmonien sni-

ger sig ind i forholdet i form af mystiske budskaber om Mettes snarlige død, som er mere end Søren kan klare. Så pludselig springer romanen i tid og skifter gear: bliver virtuose, hyper-realistiske dagbogs-klummer i 3. person om Mette to år senere, der lever dovent med tv og tv-slik og kun martres let af en konstant dårlig samvittighed over det hele. Det fine ved romanen er, at fortælleren og Mette deler en intelligent, barok ambivalens i forhold til det detaljerede skildrede vesterlandske flyderliv:

”Sig mig, hvad foregår der!? Mette har været nede i Illum og købe to Eva Trio-gryder m. glaslæg til henholdsvis 508 kr. for kasserollen og 648 kr. for 3,6 ltr.-gryden. Og som om det ikke var nok, så forkælede hun også sig selv med to Georg Jensen-gafler til 119 kr. pr. stk., for så har hun nemlig otte af hver, knive og gafler. Forkælelse! Før i tiden ville hun nærmere anse det for en straf at skulle gå i byen og købe ”udstyr”, dybt oldnordisk og spild af penge.

Hvad i alverden er det, der sker med mennesker, når de bliver ældre? Kan nyde en gaffel og dens lighed med 47 øvrige dele i det perfekte sæt! Elske en vase? Foretrækker Bach frem for Beck! Har sans for kvalitet. Investerer. Køber hellere en cardigan til 2500 kr., der er smuk og holder i fem år, end ti lortebluser i de små, billige modebutikker.”

Den Store Bestseller var *Christian Jungersens Undtagelsen*, som på overfladen var helt anderledes ambitiøs end *Fra smørhullet* – den handlede ikke om slikspisning og dårlig samvittighed, men om kontormobning og folkedrab – og tillige var den en rigtig thriller, dvs. en alt i alt rigtig rigtig bred bog. Problemet er bare, at skildringen af ansatte på et folkedrabscenter på trods – eller måske rettere på grund – af den angiveligt højere kognitive psykologi, der sætter kontormobber lige med folkemorder, falder totalt til jorden, og til sidst sørger ufrivillig komisk action for at udhule den sidste rest af troværdighed. Hammanns sørgmuntre dynamik er fuldstændig fraværende i romanen, Jungersen keder sig (og læseren) med træge biljagter og trælse intriger. Næh, må vi så, apropos biler, bede om Den Store Avantgarderoman, *Lars Frosts Smukke biler efter krigen*, der slet ikke er avantgardistisk at læse, selv om de to dele kronologisk vender på hovedet, og flerstemmigheden mildest talt er overhængende; genrebetegnelsen er ’knaldroman’, og Frost har helt bevidst inkluderet alt bestsellende, sex, vold, spænding, samtidsrelevans, i sin væltende historie om en sædvanlig forfjamsket ung mand *lost* på Island og i København. Det er en formelig fest af en roman, der oven i købet insisterer på at have noget på hjerte såvel som i hovedet: lige præcis moral i det allermindste og allerstørste (og i forhold til smukke, ressourcekrævende biler) diskuteres løbende (og springende).

Navnebroren og generationskammeraten *Lars Skinnebach* opsagde i sin digtsamling nr. 2, *I morgen findes systemerne igen*, abonnementet på charmen og kastede sig ud i nogle vældige udsældninger af sig selv og verden for at være i markedets vold, et både udmattende og forfriskende syrebad så sande-

lig, den rene rundtossede agitprop. *Katrine Marie Guldager* gik mere stilfærdigt, ja næsten minimalistisk til værks i novellesamlingen eller -suiten *København*, der gav sin forfatter Kritikerprisen og i al beskedenhed også blev noget af en bestseller. Novellerne fortæller om mennesker isolerede i hver deres mentale rum, der meningsløst, skæbnesvangert og mulighedsrigt støder på hinanden rundt i storbyen og pådrager sig sår, kærtegn og ansvar. Den tidligere så gestikulerende Guldager skriver her ekstremt skrabet, men så meget desto mere vibrerer hendes menneskelige trafik af liv.

Et totalt forlis var *Janne Tellers* mursten, *Kattens tramp*, der med en slem skinger bevidsthedskværnen splejsede kærestesorg med borgerkrigen i eks-Jugoslavien, hvilket resulterede i en mindst lige så udrikkelig cocktail som Jungersens mix af kontorintriger og folkedrab. Det er prisværdigt, at danske forfattere vil forholde sig til den absolutte ondskab, men hvorfor skal de bruge sådan nogle klodsede og kulørte og ærligt talt usmagelige dåseåbner?

I eksemplarisk modsætning til dåseåbnerne står *Janina Katz'* fremragende roman *Drengen fra dengang*, der handler om en midaldrende polsk-jødisk flygtning, som lever med ironisk distance i Velfærds-Danmark og tøvende nærmer sig den hemmelighedsfulde fortid tilbage i krigens Polen; side om side befinder sig en karsk humor og en stærk, men underspillet sorg, som tilsammen bliver en stemme, man tror på, fordi den ikke forsoner eller harmoniserer modsætningerne, og slet ikke benytter sig af dåseåbner, den taler bare løs, tæt som et krat, om alt vigtigt og især uvigtigt.

Milde monstre og strenge mostre

To værker uden den store interesse i samtid og samvittighed kappes om at være årets mest monstrøse bogudgivelse, *Niels Lyngsøs MORFEUS* og *Martin Larsens Svanesøsonetterne*, men ingen tvivl på min regnemaskine om, at Martin Larsen både bog-materielt (eller rettere anti-bog-materielt) og kvalitativt er vinderen, han blev da som en selvfølge tildelt Bukdahls Bet – Den Smalle Litteraturpris 2005. *MORFEUS* befinder sig i en kassette, mens *Svanesøsonetterne* befinder sig i en kasse. *MORFEUS* er en ”principielt uendelig” bog uden omslag, og sat sammen med metalringe bestående af både ”digte og poetik”, dvs. både temmelig blege digte sat på gamle konkretistiske stylder og tåget hyper-fænomenologisk ævl om digtet og verden og lighedstegnet imellem de to. Rent visuelt er der fin energi i den computergenererede revision af de gamle avantgardistiske tricks, men Lyngsø har desværre ikke noget at bruge dem til, måske fordi han netop insisterer på at bruge dem til noget traditionelt. Poetikken på sin side kommer slet ikke i nærheden af forbilder som Per Højholt og Søren Ulrik Thomsen, fordi den nægter sig nogen ensidig idiosynkasi og i stedet fremmaner universelle sandheder, kedeligt nok.

Svanesøsonetterne er et langt mere beskedent og letfærdigt projekt: en bunke

hårdt sammenkrøllede manuskriptsider fra det mislykkede arbejde med at skrive en sonetkrans, dvs. både kladder til selve digtet og arbejds- og dagbogsnotater. Selvom det forekommer helt rimeligt, at sonetkransen ikke bliver til noget, er der noget rørende patetisk over sådan et papirkurvsindhold 1:1 og rent faktisk alle mulige kloge refleksioner, kvikke iagttagelser og realpoetiske digressioner nede på papirene, når de møjsommeligt først er blevet krøllet ud. Lyngsø taler enormt meget om skabelsesprocessen, Larsen lader den skabe sig i *real time*.

En ren katastrofe, en monstrøs abort vel nærmest, var så kulørte *Suzanne Brøggers* på kulørte papskiver prentede kulørte digte, *Timebog*.

Niels Franks Første person, anden person var så sandelig også et monstrum, der sagde bump, men da den så først havde gjort det, var det, som om folk ikke rigtig kunne finde ud af, hvad de skulle stille op med klamamsen. Det var ikke nok bare at måbe som i Lyngsøs og Larsens tilfælde. Andre end inkarnerede Frankister overså let, at flere af bogens stærkt forskellige og brogede tekster – aforismer, kortprosaer, digte, essays, polemik – mere eller mindre intakt var overtaget fra Franks tidligere bøger. Pointen er vistnok, jf. også titlen, at demonstrere et jeks viltret opflossede polyfoni, fra den splitter nøgne bekendelse til den mest hermetiske kunstrefleksion med alt muligt hybridt helt ærligt og vildt ironisk ind i mellem. Det er ikke en bog, der kan lykkes, men det er og bliver en sjældent opkvikkende slagmark af en labyrint at fare vild i.

En erfaren Dr. Frankenstein er *Klaus Høeck*, men i den halvstore (dvs. kun 300 sider tykke!) digtbog *HSIEH* skruede han en smule ned for det hidsige systemrytteri og den hæslblæsende encyklopædisme til fordel for små og fine, meditative og legende digte om sten og mælkekartoner og den slags, styret tilfældigt/systematisk af formlen for det gennemsnitlige Høeck-digt plus møntkast! *Tomas Thøfner* er en yngre, snurrig elev af Høeck, og i *Altings A* aftrykte han resultater fra de digtmaskiner, han selv har konstrueret, og hvoraf flere er blevet lagt ud på nettet til almen afbenyttelse; det er okay spøjst med bogens selvgenererende læserbreve og kollektivtekster, men heller ikke mere, fordi det akkurat ikke er monstrøst; maskinpoesi duer ikke, hvis det er nysseligt.

Så er der Madsenerne, som altid er meget mærkelige. For det første *Svend Åge Madsen*, der med *Livsbilleder* skabte et på samme væltende og finurligt fiktionskompleks. Hvor Madsen i firserne syntes at homogenisere sit særlige Madsen-univers, er de sidste års bøger blevet stadig mere disparate og desperate: stemmerne flyver hid og did, mens politik og religion attackeres direkte, og pludselig optræder midt i *Livsbilleder* en klassisk ren og streng kriminalnovelle om Henry James i Venedig!

For det andet *Viggo Madsen*, der efter have syret stadig mere ud som avantgardistisk oldermænd med flyveblade og det, der er værre, pludselig udgav en novellesamling, *Patent på tilværelsen*, der blandede kafkaske mareridt med

noget så sjældent som kvalificeret, godmodig pornografi: det kan man da virkelig kalde avantgarde! Der er så også en meget, meget mærkelig *Møller*, der hedder *Asger Stig* til fornavn, og som skriver rasende idiosynkratiske og selvmytologiske og hyper-hermetiske digtsamlinger uden at se sig tilbage, i 2004 udkom to bind, *Ikonomklasten* og *Manden der så fontænerne*, der udmærkede sig ved svalende muntre konkretistiske eksperimenter midt i alle anstrengelserne.

Når det gælder bøger til en side, kan det være så uretfærdigt, at en mild særhed som *Lene Henningsens* sympatiske, men lige lovligt udviskede notatsamling *Bølgen tegner præcist* gør mindre indtryk end *Iben Claces'* principielt katastrofale bagatel *Akikos ammehjerne* (bare titlen!), der blander graviditetsjournal med østerlandsk idyl og derved (ikke kun ufrivilligt) formår at diversitere mærkbart. Makkerparret *Henrik Have* og *Knud Steffen Nielsen*, begge udkommende på Haves undergrundsforlag *After Hand*, er til gengæld særlinge, man kan stole på: lige så svimmelt, stikkende formumlet Nielsen var i *Toppilot*, lige så oprømt, intrikat spektakulær var *Have* i *Vikariatet*. Endelig må vi nævne *Simon Grotrian*, der udgør sin helt egen på-hovedet-stående engleorden i dansk poesi, og i *Korstogets lille tabel* (bare titlen!) vred han atter salmetunger, så Grundtvig må danse jitterbug i sin grav; mon Vorherre overhovedet låner øre til andet end monstrøse lovsange? ”Østersøbølgen af blågrøn champagne er rakt i et skibsvrag hvor boblerne letter som måner/ og knuses mod englenes fodsåler.”

Vejrbidte begyndelser og friske fortsættelser

Alle de stærke, midaldrende, kvindelige prosaister var udgivende i 2003, hvilket i 2004 gav godt med luft og plads til dem, der var yngre og ældre og/eller mænd. En hel håndfuld debutanter benyttede lejligheden til at skridte ud. Mest solidt lovende var *Kristian Bang Foss* med den ikke ligefrem bindstærke roman *Fiskens vindue*. På trods af et klart slægtskab med Lars Frost i beretningen om en ung mand ferierende på Island (ligesom i Frosts *Smukke biler!*), fluefiskende i Sverige og flanerende i København, har *Bang Foss* en selvstændig, både myndig og følsom stemme; bogens højdepunkt er den minutløse, decideret hypnotiske beskrivelse af fluefiskeri. Det var imidlertid *Kristian Ditlev Jensen*, der blev tildelt Forums Debutantpris for den mildest talt bindstærke roman *Livret*, hvis syndflod af mildest talt researchet info om mad og drikke fuldstændigt druknede det mildest talt patetiske plot om en madanmelder i sorg over sin hustrus selvmord. *Mathilde Walter Clarks* debutroman, *Thorsten Madsen ego*, om en reklamemand i kamp med sit ambitiøse ego om kontrollen over sit liv, var der mere liv og form over; reklamesatiren er nemlig hele vejen igennem udmærket skarp, men desværre kommer den centrale fikse idé, splittelsen i *Thorsten* og *ego*, aldrig rigtig i bevægelse. *Kristian Himmelstrups* debut-fragmentfortælling *Dinosaurens sidste tango*, snublede fatalt

i sin mudrede intertekstualitet; modsat klarede *Ole Fogh Kirkebys* skønlitterære debut, *Filosofiske fortællinger*, på trods af ingen ende på filosofisk intertekst, faktisk skærene, måske fordi forfatteren stille og roligt respekterede genrekravet til fantastiske fortællinger: fantasifuldhed vs. farveægte virkelighed.

Den fremtrædende lyriker *Pia Tafdrup* sprang overraskende ud som prosaist med den lille roman *Undtagelsen*, en ligefrem, kun moderat lyriserende beretning om et ulige kærlighedsforhold, der på en fin måde pegede tilbage til Tafdrups tidlige og bedste poesi, som uden højmodernistiske slagskygger foregik i den elektriske zone mellem to. Også lyrikeren *Anne Lise Marstrand-Jørgensen*, som er et par generationer yngre end Pia Tafdrup, tog prosaspringet med en hel roman, *Det vi ved*, der endda var pænt tyk og temmelig kompleks: I to spor fortæller den kvindelige hovedperson om sin barndom og oplever sin nutid, begge spor koger (herligt) kulørt-melodramatisk over og slås (skønt) ud af kurs af farverige bifigurer; det er sjældent, at en inkarneret lyriker umiddelbart flipper så overbevisende og broget ud på prosa!

Med de store prosamødre ude af billedet fik også de små romaner, især de skæve af slagsen, en chance for at få opmærksomhed. *Jens Blendstrups Gud taler ud* blev en uventet kultsucces (som de kalder det i filmverdenen): Romanen er bygget op af små, brutale, poetiske, groteske glimt af forfatterens liv med et forunderligt monster af en far, i bogen konsekvent kaldet Gud, hvilket viser sig at være en rigtig god fiks idé: Sjældent er en problematisk faderskikkelse i den grad kommet op at flyve: det er lige netop hans menneskelighed, der er *larger than life*. En anden stor lille roman var *Thøger Jensens Ludwig*, der handler om næsten ingenting: en irriterende hund, der lever og dør, et distræt kærlighedsforhold, der dør og liver op igen, men på sædvanlig Thøgersk vis får Jensen sine klart skårne snapshots til at lyse med den konkrete poesi. Hvor Blendstrup og Jensen putter hverdagsperler på en snor, forsøgte *Julia Butschkow* sig i *Lunatia* med én lang punktumløs sætning om incest og anden melodramatisk ulykkelighed, men et endeløst snøft er altså et lige langt nok snøft. Den tidligere murstenshelt *Benn Q. Holm* havde heller ikke synderligt held med at gå ned i format i *Frederik Wentzels rejse*: hvad der gerne vil være en dæmonisk rejse til nattens ende, bliver en gabende tilforladelig slentretur i trygge københavnske kulisser. Ved første øjekast lignede *Camilla Christensens Paradis* en lige lovlig tyk allegori: en haveekspert leder et kvarterløftningsprojekt, men ligesom i Christensens prisbelønnede mursten fra 2002, *Jorden under Høje Gladsaxe*, vil hverken sprog eller handling makke ret: finurligt splintres al nem entydighed og tilbage står en virkelig underlig plante.

Positivt forbumlede fra starten af var *Bent Vinn Nielsens En bedre verden*, hvor en mand og hans midtvejskrise bogstaveligt talt overdøves af fortælling-

en om en sær kvindeskæbne, og *Bent Hallers Først ved livets ende*, hvor en flok plejehjembeboeres kværende livshistorier vikler sig sammen på uigenemskuelig vis. Mens de to Bent'er var (forholdsvis) solidariske med de provinsboere, der bærer deres romaner, så stillede sagen sig anderledes i *Erling Jepsens Frygtelig lykkelig*, hvor en ung betjent konfronteres med alskens depraveret slyngelagtighed i en sønderjysk flække, og *Robert Zola Christensens Jysk fitness*, hvor en ung computermand involveres i alskens kriminel forvirring i den midtjyske by Kolding. Det er dog betydeligt lettere at finde sig i Zola Christensens veloplagt sørgmuntre komik end i Jepsens mekanisk helbitre vrængen.

Så til den såkaldte genrelitteratur, som egentlig bare burde hedde den genrebevidste litteratur. *Susanne Stauns Martas hjerte* var en både hårrejsende og grotesk thriller, fortalt i en politianmeldelses form, om en kvinde, der lige fra barnsben af har blodigt meget medlidenhed med både dyre og mennesker. Faktisk burde romanen figurere oppe i afsnittet om samvittighedslitteratur som en grim subversion af al den tale om moral i det små og store. Staun er desværre alt for artistisk og sjov og illusionsløs til at sælge mere end en brøkdelt af knirkende pædagogiske thrillers som Jungersens *Undtagelsen* og *Leif Davidsens Fjenden i spejlet*, der bøjede det nye terrorbillede i neon med et endeløst kat-og-mus-spil. Den som regel forfriskende kontante spændingsnedker *Steen Langstrup* trådte for en gangs skyld i spinaten med *Måne måne*, der simpelthen bare var for langmodigt og leddeløst konstrueret, selvom det indrømmet er første gang, jeg har set konkretisme anvendt i thriller-regi, det kunne både Leif Davidsen og Niels Lyngsø lære noget af! *Bjarne Reuters Løgnhalsen fra Umbrien* var en vital og regelret picaresk gavtyveroman om en uhellig kvaksalver i pestens Italien jaget af biskopper og andet fornemt skidtfolk, mens *Marie Hellebergs Dronningskolen* var en indlevet og regelret historisk roman om Struenses barnebarn og Christian d. 8's dronning, Caroline Amalie, og den nervøse og liderlige sved under parykkerne.

I et klippelandskab helt for sig selv befandt *Arthur Krasilnikoffs* roman *Hvalens øje* sig, nemlig på Færøerne, hvor forfatteren tilbragte en del af sin barndom, som romanen med pur storøjethed tager på sig at genfortrylle. Det burde slet ikke være muligt at skrive noget så beskidt som en roman på så naive betingelser og med så poetiske virkemidler, men det lykkes alligevel, godt at se, at mirakler også kan finde sted i prosa!

Gedigne gennembrud og raske rutiner

De mest bemærkelsesværdige lyriske udgivelser, plus de mærkeligste, afviklede vi oppe i afsnittet om de milde monstre og strenge mostre, dvs. bøger (og det der ligner) af Niels Lyngsø, Martin Larsen, Klaus Høeck, Tomas Thøfner, Asger Stig Møller, Knud Steffen Nielsen, Henrik Have og Simon Grotrian.

Det betyder ikke, at der kun er svage digtbøger tilbage, tværtimod, men det betyder, at de mange stærke digtbøger, der er tilbage, med få undtagelser er umiskendeligt, sædvanligt stærke i den enkelte digters for længst færdigkonstruerede tungemål. Det er paradokset ved at være en stærk digter: man dømmes til at ligne sig selv på et prik igen og igen, og har man omsider gennemført et opgør med sin evige identitet, som f.eks. billedskønne *Henrik Nordbrandt* har gjort med sin billedskønhed, bliver opgøret med identiteten bare en ny evig identitet, som det med al ønskelig tydelighed fremgik af Nordbrandts 2004-digtsamling, *Pjaltefisk*, hvis insisterende selv(for)vrængninger nu og da falder vel tungt til jorden, som om digteren selv fornemmer deres næsten rituelle gentagelseskarakter. Hvilket alt sammen bare er en undskyldning for nu som en anden bogholder at gennemgå de tilbageværende digtbøger i kronologisk rækkefølge efter debutår.

Det hjalp heller ikke på poesiens stråleglans, at debutanterne gjorde så overmåde lidt væsen af sig i 2004: *Peter Højrup*s kortprosaer i *En hjelm af gyldne kviste* var fulde af talent, men af en lettere hengemt art, som gulnede postkort fra 2000-2001, da det virkelig var hipt at skrive ciselerede og flerstemmige firkanter. Og decideret irriterende var den forceret lebendige polyfoni i *Alf Christensens Aftenslum*. Både Christensen og Højrup virkede som helt almindelige følsomme poeter bag de forældede modemanagerer, men helt almindelige følsomme digte er det åbenbart svært at tillade sig at skrive nu om dage. Årets mest strålende lyrikdebutant var sigende nok sangskriveren *Peter H. Olesen* fra duoen Olesen-Olesen, der udgav både et bind med gamle sangtekster, *Jack Kerouac i Jylland*, og et bind med løse tekster, *Jeg vil være hvor jeg ikke er* (en rigtig almindelig følsom digtsamlingstitel!), som især udmærkede sig ved en række ”begyndelser til kommende sange”, f.eks. denne her: ”Ensomme år i dada’s gamle bukser, nyttige studier i tomhed.”

2001-debutanten *Marius Nørup-Nielsen* fik et slags gennembrud med sin anden digtsamling, *Alle tiders barn*, der også blev litteraturhistorisk markant ved at være den første kvalificeret rap-inspirerede bog af en ung (Forfatterskole-uddannet) digter; der er endda tale om uforfalsket politisk smæde-rap på meget høje nagler, uden spor af de selvkritiske, samvittighedsfulde mellemregninger, som præger generationskammeraterne Frosts og Skinnebachs bøger, forfriskende nok.

90’er-digteren *Morten Søndergaard* sendte to og en halv bog på gaden i 2004, men såvel kortprosasamlingen *At holde havet tilbage* som kortdigtsamlingen *Fedtdigte* blev tynget alvorligt ned af Søndergaards konstitutionelle artighed, hvor meget bøgerne så end forsøgte at gøre viltert væsen af sig; den halve bog var overraskende nok en kriminalroman, *Hvad øjet ikke ser*, skrevet sammen med Søndergaards hustru og kollega *Merete Pryds Helle* under pseudonymet Liv Mørk, som endnu mere overraskende faktisk viste sig at

være aldeles glimrende, som straight krimi med lumsk plot, barokke scener, skæve personer og en karakterfuld og kapabel detektiv. *Janus Kodal*, der udstiller paparazzi-fotografier af danske digtere på hjemmesiden inkinck.dk, burde måske også skrive en kriminalroman, i hvert fald virkede hans *Seks suite* underligt indebrændte og uforløste; de peger i alle mulige retninger, suite-erne, men kommer ikke ud af stedet, nogen eller noget skal Kodal blitzende skygge for alvor. *Janina Katz*, der efter debutåret er 90'er-digter, men ellers bestemt ikke, holdt sin erfarne (selv)ironi endnu tystere og skarpere end sædvanligt i *Landskabet der blev væk*, som bl.a. rapporterer fra et ambivalent besøg i Israel.

Christian Yde Frostholm, vel nærmest en sen-80'er-digter, iagttog bymennesker og aflæste deres T-shirts i *Afrevne ord*, en klart dirrende blanding af readymade og poetisk reportage. To ærke-80'er-digtere kastede sig ud i lyriske comebacks: *Bo Green Jensen*, til daglig filmanmelder, havde i *Den store epoke* (som altid) problemer med at få snøftende privateri til at gå op i en højere enhed med skramlende mytologi, mens *F.P. Jac*, tilbage fra årelangt prosa- og dramaeksil, (som altid) ingen problemer havde med at få en vejrende hverdag til at groove ud i myldrende flerhed med et drastisk særsprog.

Af en eller anden grund er det ikke almindeligt anerkendt, at sen-60'er-70'er-generationen er – og frem for alt forbliver – en af de sidste 100 års absolut stærkeste, og forskelsrigeste: I ét ringhjørne har vi *Marianne Larsen*, som i *Par i disede haver* præsenterede klar og skæv hyrdepoesi, og i et andet ringhjørne har vi *Eske K. Mathiesen*, som i *Udsigt fra et muldvarpeskud* præsenterede pur og finurlig naturdigting, der nemlig slet ikke er det samme. I et tredje ringhjørne har vi *Per Aage Brandt*, som i *Tændstikhoveder* præsenterede gyngende tankespind om alting og Irak-krigen, og i et fjerde ringhjørne har vi *Peter Laugesen*, som i *Divanord* præsenterede rasende stenscred om alting og Irak-krigen, der i den grad ikke er det samme. I et femte ringhjørne har vi *Per Kirkeby*, som i *Den arktiske ørken* præsenterede legende notater knirkende af hjertesorg, og i et sjette ringhjørne har vi *Sten Kaalø*, som i *Længere inde i rummet* præsenterede strenge strofer fulde af verdensglæde, og det er hånd i hånd heller ikke det samme.

Utroligt nok holder heller ikke generationen før, konfrontations-modernisterne, deres mund. *Jess Ørnsbo* er i en decideret raptus' vold, *Hopla* lød titlen på hans 2004-samling lige præcis, så god som ny gennemhegler metafor-salatslyngen verdens dårskab. Også *Jørgen Gustava Brandt* producerer løs som en ung mand, men her er projektet omvendt at stryge verden med hårene, så den omsider bliver elektrisk af musikalitet, jf. bare titlen *Kærligheden kan trylle*. *Klaus Rifbjerg* har alle dage været sindssygt produktiv, og årets (blot) to bøger kunne næsten ikke være mere forskellige fra hinanden: den ene, digt-samlingen *Pap*, indeholdt tynd polemisk spex rettet mod alle de sædvanlige

idioter og fik derfor en masse (negativ) presse, den anden, kortprosasamlingen *Mojácar*, fik så godt som ingen presse, fordi den bare indeholdt intenst underspillede vignetter fra en lille, spansk landsby, f.eks. den her, som vi godt kan sige handler om den gode litteratur i Danmark 2004, der nemlig overhovedet ikke kan lade være med at lade sig høre:

”Vindens sang i det døde muldyrs krop, hvor stien svinger, bliver tyndere og mere spids, efterhånden som de små dyr æder indmaden. Snart er der ikke en tone tilbage, bare denne supersoniske, ubestemmelige fløjten, der ikke minder om ret meget. Måske om kedlen derhjemme for mange år siden, når vandet begynder at koge, og gasflammens blå roset nåede helt ud til kanten, før der blev slukket for gassen. Måske.”

En umulig top 10 for 2004: Jens Blendstrup: *Gud taler ud*, Niels Frank: *Første person, anden person*, Lars Frost: *Smukke biler efter krigen*, Kirsten Hammann: *Fra smørhullet*, Klaus Høeck: *HSIEH*, Janina Katz: *Drengen fra dengang*, Arthur Krasilnikoff: *Hvalens øje*, Lars Skinnebach: *I morgen findes dengang*, Klaus Rifbjerg: *Mojácar*.

I 2004 mistede vi alt for mange af vores fineste forfattere, bl.a. Klavs Bondebjerg, Per Højholt, Grete Roulund og Mørti Vizki. Lad os afrunde med et digt af flere generationers store mentor, Per Højholt, som siger nøjagtigt det samme som det ovenfor citerede prosastykker af rivalen Rifbjerg, bare med andre ord, ”Praksis” er titlen:

Hvordan man omgås æg er vanskeligt
som om vinteren når det sner på ens mund
goplens lange hyl gennem oceanet

Hørt!